TAKVA NE DEMEKTİR VE MÜTTAKİ KİMDİR?

Değerli Müminler,

Bugünkü sohbetimiz takva hakkında olacaktır.

Müttaki, takva sahibi demektir. Takva ise kuvvetli bir himayeye girerek korunmak anlamındadır. Bunun gereği olarak korkmak, kaçınmak, sakınmak ve çekinmek manalarına da gelir. Gerçek koruma, ancak Allah'ın korunmasına girmekle olur.

Kur'an-ı Kerim'de takvanın üç derecesi olduğu bildiriliyor.

Birincisi, Allah'a inanmak ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaktır. Başka bir ifade ile Allah'tan başka ilâh olmadığına, O'nun ortağı, eşi ve dengi bulunmadığına inanmaktır. Bu inanç takvanın ilk mertebesidir ve bu inanca sahip olan kimse de müttakidir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor:

وَاَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوٰى

"Onları takva sözü üzerinde durdurdu."[477]

Takva sözü, "Lâilâhe İllallah-Allah'tan başka ilâh yoktur" sözüdür.[478]

477 Fetih, 48/26.
478 Buhârî, "Eyman", 19; Ahmed b. Hanbel, V, 138.

Osman b. Affan (ra.) Peygamberimizin şöyle buyurduğunu işittim: "Ben bir kelime bilirim ki, onu kalbinden inanarak söyleyen kimseye cehennem ateşi haram olur."[479] Bunun üzerine Ömer b. Hattap (ra.): "Ben size o kelimenin ne olduğunu söyleyeyim. O, ihlâs kelimesidir ki, Peygamberimiz o kelimeyi amcası Ebû Talip'e ölümü esnasında telkin etmiştir.

Said İbn Müseyyeb'in babası İbn Hazn (ra.) şöyle demiştir. Ebû Talib'de ölüm belirtileri görüldüğü sırada Peygamberimiz yanına gelerek: "Amca, "Lâ İlâhe İllallah" de ki bunu Allah katında senin için delil olarak göstereyim (ve sana şefaat edeyim)" buyurdu.[480]

Bu konuda Peygamberimizin bir hadis-i şerifini de nakledelim. Şöyle buyuruyor: "Her kim ölür de ölümü anında Allah'tan başka ilâh olmadığını bilir ve buna inanırsa cennete girer."[481]

İkincisi, büyük günahları işlemekten ve küçük günahlarda ısrar etmekten sakınmakla farzları eda etmektir ki, İslâm'da bilinen takva budur. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰٓى اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ وَلٰكِنْ كَذَّبُوا فَاَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ.

"O ülkelerin halkı inansalar ve ittika etselerdi, günahtan sakınsalardı, elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık, fakat yalanladılar, biz de ettikleri yüzünden onları yakalayı verdik."[482]

Üçüncüsü, kalbini Allah'tan meşgul edecek her şeyden kaçınmak ve bütün varlığı ile Allah'a yönelmektir. Allah Teâlâ'nın:

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهٖ وَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.

"Ey iman edenler, Allah'tan O'na yaraşır şekilde ittika edin ve ancak müslümanlar olarak can verin."[483] âyet-i kerimesindeki ittika budur. Bu

479 Ahmed b. Hanbel, I, 63.
480 Buhârî, "Eyman", 19.
481 Müslim, "İman", 10.
482 A'raf, 7/96.
483 Âl-i İmrân, 3/102.

takva öylesine yüksek bir mertebedir ki hemen hiç kimse için mümkün değildir.

Takvanın bu üç mertebesini toplayan bir âyette şöyle buyuruluyor:

لَيْسَ عَلَى الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فٖيمَا طَعِمُٓوا اِذَا مَا اتَّقَوْا
وَاٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَاَحْسَنُواۜ وَاللّٰهُ يُحِبُّ
الْمُحْسِنٖينَ.

"İman eden ve iyi işler yapanlara hakkıyle korunup iman ettikleri ve iyi işler yaptıkları, sonra yine hakkıyle sakınıp iman ettikleri, sonra da hakkıyle sakınıp yaptıklarını ellerinden geldiğince güzel yaptıkları takdirde onlara, (haram kılınmadan önce) tattıklarından dolayı günah yoktur. Allah iyi ve güzel yapanları sever."[484]

Her Cuma günü hatiplerimizin hutbeden sonra okudukları âyet-i kerime de takva derecelerinden herbirini kapsar. Bu âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاٖيتَٓائِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَٓاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ.

"Muhakkak ki Allah adâleti, ihsanı, akrabaya yardım etmeyi emreder. Çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor."[485]

Ayet-i Kerime'de üç şey emrediliyor, üç şey de yasaklanıyor. Emredilen üç şey dünyada düzeni ve huzuru sağlayan üç esastır. Bunlar, adâlet, ihsan ve akrabaya yardımdır.

Adâlet, her şeyi yerli yerine koymak, herkesin hakkını vermek ve ölçülü davranmaktır. Her haktan önce Allah hakkı gelir. Bu hakkın birincisi, Allah'ın birliğine, ortağı, dengi ve eşi olmadığına inanmaktır. Buna inançta

---

484 Mâide, 5/93.
485 Nahl, 16/90.

adâlet denir. İnançtaki adâletsizlik ve haksızlık ya yaratanı hiç tanımamak veya O'na ortak koşmaktır.

İhsan dinin özüdür. Peygamberimize ihsanın ne olduğu sorulduğunda:

"Sanki görüyorsun gibi Allah'a ibadet etmendir. Sen Allah'ı görmüyorsan Allah seni görüyor." diye cevap vermiştir.[486] Peygamberimizin bu tarifinden şu anlaşılıyor: İhsan görevi en güzel şekilde yapmaktır. Bunun için Peygamberimiz:

اِنَّ اللّٰهَ كَتَبَ اَلْاِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَئْ فَاِذَا قَتَلْتُمْ فَاَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ وَاِذَا ذَبَحْتُمْ فَاَحْسِنُوا الذَّبْحَ وَلْيُحِدَّ اَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ فَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ

"Allah Teâlâ her şeyde ihsanı, yapacağı şeyi güzel yapmayı yazdı. Bundan dolayı öldürme ve kesmeyi bile güzel yapın. Herbiriniz bıçağını iyi bilesin ve boğazlayacağı hayvanı rahat ettirsin."[487] buyurmuş ve ihsanın herşeyde dikkate alınmasını tavsiye etmiştir.

Akrabaya Bakmak. Akrabayı görüp gözetmek, muhtaç olanlara yardım etmek emrediliyor. Peygamberimiz buyuruyor:

أَسْرَعُ الْخَيْرِ ثَوَابًا الْبِرُّ وَصِلَةُ الرَّحِمِ

"Sevabı en çabuk olan taat, yakın akrabaları gözetmektir."[488] Bunun için zekât ve sadaka verilirken yakın akrabadan muhtaç olanlara öncelik tanınması tavsiye edilmiştir. Nitekim Peygamberimiz "Yoksula bir şey vermek sadakadır. Akrabaya sadaka vermekte iki sevap vardır. Birisi sadaka sevabı diğeri de akrabayı görüp gözetme sevabıdır."[489]

Ayet-i Kerime'de yasaklanan üç şey de Fahşa, Münker ve Bağy'dir.

Fahşa, zina, yalan ve iftira gibi çirkinliklerdir. Bunların edepli insanlar için çirkinliklerini anlatmaya gerek yoktur.

---

486 Buhârî, "İman", 37; Müslim, "İman", 57.
487 Müslim, "Sayd", 11; Ebû Dâvud, "Adahî", 12; Neseî, "Dahaya", 22.
488 İbn Mâce, "Zühd", 23.
489 Tirmizî, "Zekât", 26.

Münker, dinin ve akl-ı selimin beğenmeyip fena saydığı iş ve davranışlardır.

Bağy, insanlara zulum ve baskı yapmaktır.

İşte Allah Teâlâ bu üç şeyi de yasaklıyor. Ashab'ın ileri gelenlerinden biri ve Medine-i Münevvere'de ilk vefat eden sahabi olan Osman İbn Maz'ûn (ra.) bu âyet-i kerime ile ilgili bir hatırasını şöyle anlattı: "Ben başlangıçta Peygamberimizin müslüman olmam konusundaki teklifini reddetmekten utandığım için müslüman olmuştum. İslâm henüz kalbimde yerleşmemişti. Bir gün Peygamberimizin huzuruna vardım. Benimle konuşuyordu. Bir ara gözünü göğe dikti, sonra da sağından aşağı indirdi. Sonra bunu bir daha tekrar etti. Sebebini sordum. Şöyle buyurdu: "Seninle konuşurken birdenbire Cebrâil aleyhisselâm geldi ve bu âyet-i getirdi." Ben, bu âyet-i duyunca çok etkilendim ve o andan itibaren iman kalbime yerleşti. Hemen koştum Ebû Talib'e haber verdim. O da şöyle dedi: "Ey Kureyş topluluğu, yeğenime uyunuz, doğru yolu bulacaksınız. Şüphesiz O, size güzel ahlâktan başka bir şey emretmiyor." Bunu duyan Peygamberimiz; "Amcacığım, insanların bana uymalarını emredersin de kendini unutur musun" buyurdu. Fakat o, şehadet getirmekten kaçındı. Bunun üzerine:

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاۤءُ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

"Ey Peygamberim, doğrusu sen her sevdiğini hidâyete eriştiremezsin. Ama Allah dilediğine hidâyet verir ve hidâyete girecek olanları en iyi o bilir."[490] ayet-i nazil oldu.

Hz. Ali şöyle demiştir: "Allah Teâlâ Peygamberine kendisini Arap kabilelerine arzetmesini emretti. Bunun üzerine yüce Peygamber çıktı, ben ve Ebû Bekir de beraberinde idik. Bir topluluğun yanına geldik üzerlerinde onur vardı. Ebû Bekir:

–Bunlar kimlerdir? diye sordu.

–Şeyba b. Sa'lebe'den, dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz onları iki şehadet kelimesini getirmeye davet etti ve Kureyş, Peygamberi yalanladığı için kendisine yardım etmelerini teklif etti. Bu teklif üzerine Makrûn b. Amir:

---

490 Ahmed b. Hanbel, I, 318.

–Ey Kureyşli, bizi davet ettiğin şey nedir? diye sordu. Peygamberimiz bu âyet-i kerime'yi okudu. Bunu dinleyen Makrûn b. Amir:

–Gerçekten sen güzel ahlâka ve güzel amele davet ediyorsun. Seni yalanlayan ve aleyhinde hareket etmek isteyenler, yemin ederim ki iftira ediyorlar" dedi. (Hak Dini Kur'an Dili, âyet-i kerime'nin tefsiri)

İbn Mes'ûd (ra.) bu âyet-i kerime ile ilgili olarak: "Kur'an-ı Kerim'de iyilik ve kötülüğü en çok bir arada toplayan bu âyet-i kerime'dir" demiştir.[491] ve denmiştir ki: "Eğer Kur'an'da bu âyetten başka âyet olmasaydı ona yine, "Her şey için bir açıklama, bir hidâyet ve rahmet kaynağı ve müslümanlar için bir müjde denmesi doğru olurdu.[492]

Evet değerli müminler takva sahibi olanlara müttaki denir. Kur'an müttakilerin, gerek inanç ve gerekse ahlâk yönünden sahip oldukları nitelikleri bize bildirir. Kur'an-ı Kerim'in ikinci sûresi olan Bakara Sûresinin ilk âyetlerinde müttakilerin nitelikleri şöyle sayılıyor:

الٓمٓۜ ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَۚ فِيهِۚ هُدًى لِلْمُتَّقِينَۙ اَلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَۙ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَۚ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَۜ اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

"Elif Lâm Mim. O kitap (Kur'an): Onda asla şüphe yoktur. O müttakiler için bir hidâyet kaynağıdır. Onlar (o müttakiler) gayba inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine verdiğimiz mallardan Allah yolunda harcarlar. Sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler, ahiret gününe de kesinkes inanırlar. İşte onlar Rablerinden gelen bir hidâyet üzeredirler ve kurtuluşa erenler de ancak onlardır."[493]

İşte müttakilerin nitelikleri:

---

491 Alûsî, *Ruhu'l-Maânî*, XIV, 219.
492 Alûsî, *Ruhu'l-Maânî*, XIV, 220.
493 Bakara, 2/1-5.

1. Gaybe İnanırlar

Kur'an-ı Kerim'e göre varlıklar iki kısma ayrılır. Bir kısmı gözle görülüp idrak edilemeyen varlıklar ki, bunlar gayb alemini oluşturur. Bir kısmı da gözle görülen elle tutulan varlıklardır. Bunlar da şehâdet alemini meydana getirir. Manevî varlıklar gayb alemindedir. Gayb alemine ait varlıklar da iki kısma ayrılır. Bir kısmının varlığını Allah'tan başka kimse bilmez. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ اِلَّا هُوَۜ

"Gaybın anahtarları O'nun katındadır. Onları O'ndan başkası bilmez."[494] buyurulmuştur ki, gaybın bu kısmına işaret edilmiştir. Kaza ve kader hep bu gaybdendir.

Bir kısım varlıklar da vardır ki bunlar duyu organlarıyla idrak edilemez ise de var oldukları delillerle anlaşılabilir. Allah'ın varlığı, Allah'ın sıfatları, melekler, âhiret, cennet ve cehennem bu tür gaybe dahildir.

İşte, "onlar gaybe inanırlar" âyetindeki gaybden kastedilen gayb varlıkları bu delil ile varılan gaiplerdir. Yani mümin ve müttakiler görmedikleri halde Allah'a, O'nun meleklerine, Peygamberlere gelen kitapların Allah tarafından vahyedildiğine, âhirete, cennet ve cehenneme ve Allah'ın huzurunda sorgulanacaklarına inanırlar.

2. Namazı Dosdoğru Kılarlar

Namazı dosdoğru kılmak demek, namazın şartlarına uyarak güzelce edâ etmek demektir. Allah Teâlâ, imandan sonra namazdan daha üstün bir ibadet emretmemiştir. Peygamberimiz namaz için, "Namaz dinin direğidir"[495] buyurmuş, dini ayakta tutan bir ibadet olduğunu bildirmiştir. Günde beş vakit Allah'ın huzurunda duran kimsenin duygu ve düşüncelerinde mutlaka bir değişiklik olacaktır. Allah Teâlâ'nın; "Muhakkak ki namaz kötü ve iğrenç şeylerden vazgeçirir."[496] buyurması bu gerçeğin ifadesidir. Namazını kılan kimsenin en az dört kazancı vardır: Temizlik,

494 En'âm, 6/59.
495 Suyûtî, *Feyzu'l-Kadir,* IV, 248.
496 Ankebût, 29/45.

kalb kuvveti, vakitlerin intizamı, toplumsal düzelme. Namazın büyük faydalarını hesap etmek ise mümkün değildir. Biz burada namazdan bahsedecek değiliz. Çünkü buna zamanımız yetmez.

3. Kendilerine Verilen Rızıktan Allah Yolunda Harcarlar

İnsan kazancını sadece kendisine harcamamalı, onu toplumu ile paylaşmalıdır. Çünkü insan yalnız yaşayan bir varlık değil, toplum halinde yaşayan medeni bir yaratıktır. Toplum halinde yaşayan insanların hepsi eşit değildir. Bir kısmı varlıklı iken bir kısmı yoksuldur. Bir kısmı sağlıklı iken bir kısmı malül ve hastalıklıdır. Sağlıklı ve varlıklı olan kimseler en yakınlarından başlamak üzere toplumdaki yoksulları, dul ve yetimleri, kimsesiz çocukları görüp gözetmek ve Allah'ın kendilerine verdiği nimetin bir bölümünü olsun onlara vermekle yükümlüdürler. Bu takva sahiplerinin özelliklerindendir. Asıl iyilik budur. Nitekim Allah Teâlâ buyuruyor:

لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَۚ وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰى حُبِّه۪ ذَوِى الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّب۪يلِ وَالسَّٓائِل۪ينَ وَفِى الرِّقَابِۚ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَۚ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عَاهَدُواۚ وَالصَّابِر۪ينَ فِى الْبَأْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ وَح۪ينَ الْبَأْسِۜ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ صَدَقُواۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ.

"İyilik yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmek değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah'a, âhiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere inanır. Yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekât verir, antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar, bu nitelikleri taşıyanlardır. Müttakiler ancak onlardır."[497]

497 Bakara, 2/177.

4- Sana (Ey Muhammed) İndirilen ve Senden Önce İndirilene İman Ederler

Müttakilerin dördüncü niteliği, hem son peygamber Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s.)'ya hem de ondan önce gönderilmiş olan bütün Peygamberlere; hem son peygambere indirilen Kur'an'a hem de önceki peygamberlere indirilmiş olan kitaplara iman ederler. Bu kitapların Allah kelâmı olduğuna inanırlar. Gerçi âyet-i kerime'de peygamberlerden değil, onlara indirilen kitaplara inanırlar denilmektedir ama, kitaplara inanmak, o kitaplar kendilerine indirilen peygamberlerin peygamberliğine de inanmak demektir. Çünkü getirilen habere inanan kimse o haberi getirene de inanması gerekir. Zira onlara indirilenlerden birisi de peygamberlikleri davasıdır.

Ayet-i Kerime müttakilerin, Peygamberler ve onlara indirilen kitaplar hakkında ayırım yapmadan hepsine inanmaları gerektiğini bildiriyor. Meselâ Hz. Musâ Peygamberdi ama İsa değildi; Tevrat Allah'ın kitabıdır fakat İncil değildir; yahut Mûsa ve İsa Peygamber idiler ama Hz. Muhammed (s.a.s.) değildir, olsa bile bizim değildir, Arapların peygamberidir; Tevrat ve İncil Allah'ın kitabıdır fakat Kur'an değildir gibi sözlerle Allah'ın peygamberlerini ve o peygamberlere indirilen kitapları farklı görmezler, hepsine inanırlar.

5. Ahirete de Kesinlikle İman Ederler

Ahirete inanmak demek, öldükten sonra dirileceğimize ve Allah'ın huzurunda dünyada yaptıklarımızdan mutlaka sorgulanacağımıza; iman edip iyi işler yapmış ve Allah'ın rızasını kazanmış olanların cennete gireceğine ve burada sonsuz bir şekilde yaşayacağına, Allah'ı inkâr edip inanmayanların ise Cehennem'de azap edileceğine inanmaktır.

İşte bunlar müttakilerdir ve Rabblerinden hidâyet üzeredirler ve işte bunlar kurtuluşa eren bahtiyarlardır.

Değerli müminler, Al-i İmran sûresinde de cennetin müttakiler için hazırlandığı bildiriliyor ve bunların başka özelliklerinden de söz ediliyor. Şöyle buyuruluyor:

وَسَارِعُوٓا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اُعِدَّتْ

لِلْمُتَّق۪ينَۙ اَلَّذ۪ينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ وَالْكَاظِم۪ينَ الْغَيْظَ وَالْعَاف۪ينَ عَنِ
النَّاسِۜ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِن۪ينَۚ وَالَّذ۪ينَ اِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً اَوْ ظَلَمُٓوا اَنْفُسَهُمْ
ذَكَرُوا اللّٰهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْۚ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اللّٰهُۙ وَلَمْ يُصِرُّوا
عَلٰى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ. اُو۬لٰٓئِكَ جَزَٓاؤُ۬هُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْر۪ي
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَاۜ وَنِعْمَ اَجْرُ الْعَامِل۪ينَۜ.

"Rabbinizin bağışına ve genişliği göklerle yer arası kadar olan, müttakiler için hazırlanmış bulunan cennete koşun. O müttakiler ki bollukta ve darlıkta Allah için harcarlar, öfkelerini yutarlar, insanları affederler. Allah iyilik edenleri sever. Ve onlar çirkin bir günah işledikleri, yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah'ı hatırlayarak hemen günahlarının bağışlanmasını dilerler. Allah'tan başka günahları kim bağışlayabilir? Bir de onlar bile bile, işledikleri günah üzerinde ısrar etmezler. İşte onların mükafatı Rableri tarafından bağışlanma ve altından ırmaklar akan, ebedi kalacakları cennetlerdir. Çalışanların mükafatı ne güzeldir."[498]

Bu âyetlerde müttakilerin özel ahlâkî nitelikleri sayılıyor. Onlar sadece Allah'a ortak koşmaktan sakınmakla yetinmiyor, bir takım özelliklere de sahip bulunuyorlar. Bu özellikler şunlardır:

1. Bollukta ve Darlıkta Allah İçin Harcarlar

Mal canın yongasıdır. İnsan kolay kolay malından ayrılamaz. Yoksul düşeceğinden korkar. Ancak müttakiler, hiç tereddüt etmeden bollukta da darlıkta da Allah yolunda seve seve harcarlar. Çünkü onlar, harcadıklarından kat kat fazlasını Allah'ın kendilerine vereceğine, ayrıca kıyamet gününde Allah'ın büyük ödülüne erişeceklerine inanırlar.[499] İşte bu iman, onları, Allah için harcamaya sevkeder. Çünkü Peygamberimiz buyuruyor:

لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِى يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ

498 Âl-i İmrân, 3/133-136.
499 Bakara, 2/274.

"Asıl pehlivan, güreşte rakibini yenen değil, kızdığı zaman öfkesini yenen kimsedir."[500]

Öfke, insana sonradan pişman olacağı işleri yaptırır. "Öfke ile kalkan zararla oturur" demişlerdir. Bir çok cinayetin öfke yüzünden işlendiği, pek çok aile yuvasının bu yüzden yıkıldığı bilinen gerçeklerdendir.

2. İnsanları Affederler

Affetmek ahlâkî bir erdemliktir ve insanı yüceltir. Peygamberimiz buyuruyor:

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللّٰهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلّٰهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللّٰهُ

"Sadaka malı eksiltmez. Af sebebiyle Allah bir kulun ancak şerefini artırır. Bir kimse Allah için tevazû gösterirse Allah onu ancak yükseltir."[501]

3- Günah İşledikleri veya Kendilerine Zulmettikleri Zaman, Hemen Allah'ı Hatırlar ve O'ndan Mağfiret Dilerler

Müttakiler, her hangi bir günahı işledikleri zaman o günahta ısrar etmez, hemen pişman olur tövbe ederler. Allah'tan bağışlanmalarını dilerler. Elbette böyle yapacaklar, çünkü Allah'tan başka insanın günahlarını kim bağışlayabilir. İşte her hangi bir günah sonunda Allah'tan utanıp da hemen tövbe ve istiğfar edenlerin Allah Teâlâ tövbelerini kabul eder ve onları bağışlar ve cennetine koyarak ödüllendirir.

Değerli müminler, işte müttakilerin niteliklerini Kur'an böyle bildiriyor. Müttaki, bu niteliklere sahip olan kimsedir, bunda şüphe yoktur.

Peygamberimiz de:

إِنَّ اللّٰهَ لاَ يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

500 Müslim, "Birr", 30; Ebû Dâvud, "Edeb", 3; Buhârî, "Edeb", 76.
501 Müslim, "Birr", 19.

"Muhakkak Allah sizin sûretlerinize ve mallarınıza bakmaz. Fakat kalblerinize ve yaptıklarınıza bakar." buyurmuştur.[502] Yine Peygamberimiz, üç defa göğsüne işaret buyurarak: "Takva işte buradadır." buyurmuştur.[503]

İşte kimin müttaki olduğunu ve müttakinin ne gibi nitelikleri bulunduğunu âyet ve hadisler böyle bildiriyor. Âyet ve hadislerin dışında bir takva ölçüsü aramanın yanlış olacağı ve insanı yanıltacağı şüphesizdir.

Konumuzu Peygamberimizin bir duası ile tamamlayalım:

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْاَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى

"Allahım! Senden hidâyet, takva, iffet ve gönül zenginliği isterim."[504]

502 Müslim, "Birr", 10.
503 Müslim, "Birr", 10.
504 Müslim, "Zikr", 18.